

خواص الحیوان

(ترجمہ نامہ اعلیٰ)

اثر: شہردان بن ابی النخیر

بہ کوشش

دکتر جلال جلال شکوہی، دکتر محمد کلانی، دکتر یوسف یک بابا پور

سرشناسه	: شهردان بن ابی الخیر، قرن ۳۵.
عنوان فرارادادی	: نزهت‌نامه علایی، برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	: خواص‌الحيوان در نزهت‌نامه اعلائی / اثر شهردان بن ابی الخیر؛ به کوشش جلال جلال شکوهی، محمد گلایی، یوسف بیگ باباپور.
مشخصات نشر	: تهران: منشور سمیر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۷-۲۵۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: قیما
یادداشت	: کتاب حاضر بخشی از کتاب نزهت‌نامه علایی است.
موضوع	: علوم طبیعی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	: Physical sciences -- Early works to 20th century
موضوع	: نجوم -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	: Astronomy -- Early work to 20th century
موضوع	: داروهای حیوانی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	: Materia medica, Animal -- Early works to 1800
شناسه افزوده	: جلال شکوهی، جلال، ۱۳۲۹
شناسه افزوده	: گلایی، محمد، ۱۳۵۹
شناسه افزوده	: بیگ باباپور، یوسف، ۱۳۵۷
شناسه افزوده	: beigbabapour, Yousef
رد پندگی کنگره	: Q151/ش۹۷۳۰۱۲ ۱۳۹۷
رد پندگی کتابخانه ملی	: ۵۵۳۳۹۳۸

خواص‌الحيوان

(در نزهت‌نامه اعلائی)

اثر: شهردان بن ابی الخیر

به کوشش: دکتر جلال جلال شکوهی، دکتر محمد گلایی، دکتر یوسف بیگ باباپور

ناشر: منشور سمیر با همکاری بنیاد شکوهی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نویت چاپ: اول - ۹۷

بهای چاپ: ۶۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۶۷-۲۵۵-۹

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آن‌ها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۱۱.....	پیشگفتار
۱۳.....	یادداشت
۱۵.....	مقاله اول: اندر طبع و خاصیت مردم و منفعت آنها
۲۲.....	مقاله دوم: اندر دد و دام و وحوش و بهایم خُرد و بزرگ
۱۰۴.....	مقاله سوم: اندر مرغان بزرگ و خرد
۱۴۴.....	مقاله چهارم: اندر هوام و حشرات زمینی و آبی
۱۸۷.....	نسخه برگردان بخش حیوان شناسی نزهت نامه علایی

پیشگفتار

فرهنگ و تمدن، شکوه و دهره اسلامی، یکی از شاهکارهای هویتی بی‌نظیری است که در طول تاریخ بشر، جهان به خود دیده است. داشتن این پدیده شگفت انگیز را خداوند متعال از آن ملتی کرده که امروز میراث آن از ما بیم و بدان فخر می‌ورزیم. تمدن اسلامی با داشتن میراث مکتوب بی‌شماری که هر کدام به مانند سبیل و شناسنامه هویتی و ملی ماست، ما را از دیگر ملل و اقوام در جهان متمایز ساخته و به اصلاح یک سر و گردن افزون نموده است.

این ادعا زمانی مستدل می‌شود که به میراث بی‌پای مانده از اسلاف و گذشتگان خود بنگریم و کم و کیف آن را با تمدن‌های دیگر به ترازوی قیاس نهیم. زمانی که هنوز نیوتن‌ها و کپلرها به دنیا نیامده بودند، خواجه نصیرها و ابن هیثم‌ها ما دانش اعجاب‌انگیز بشری را تا جایی که در باور بشر آن عصر نمی‌گنجید، چنان بارور کرده بودند که دانشمندان جهان را وامدار خود ساختند؛ و وقتی می‌بینیم که بیش از ۴۰۰ سال قانون ابن سینا، مبسوط کتاب درسی آموزش پزشکی در دانشگاه‌های معتبر اروپا بود و پس از اختراع صنعت چاپ، دومین کتاب چاپی دنیا (۱۵۹۲م.) محسوب می‌شود، و هزاران هزاران تأثیری که دانش جهان از این تمدن بهره‌ها برده و به پیشرفت بشر کمک کرده است.

نسخه‌های خطی، میراث بسیار ارزشمندی است که نشان می‌دهد تمدن ما در گذشته تا کجا رسیده بود و چه تأثیری در ارتقای دانش بشری در جهان داشته است.

مسلمانان بالاخص در علوم و فنون تا قرن‌ها پیشرو بودند؛ آن گاه که پیش از قرون وسطی هنوز اروپا غرق در خرافات دینی و عوام‌زدگی بود، دانشمندان ما رصدخانه و شفاخانه و بیمارستان و دانشگاه می‌ساختند و مسایل و مشکلات روز را با دانش راستین حل و بحث و

فصل می کردند؛ و دلیل این مدعا البته همین نسخ خطی موجود هستند که با قیاس جزئی با آثار همروزگارشان در غرب، بر اهل بصیرت کاملاً آشکار خواهد بود.

با این وجود، اکنون وظیفه ما در قبال این گنجینه‌های به میراث مانده از آبا و اجدادمان

چیست؟

بهترین پاسخی که می‌توان به این اصل مهم داد، یک اقدام جهادی و عملی در جهت احیای این میراث گرانقدر است. آشنا کردن نسل حاضر با این میراث و انتقال آن به نسل‌های آینده، حقیق و تفحص در این میراث عظیم و تشویق جامعه دانشگاهی و محققین به پژوهش در این عرصه، شناختن و شناساندن دانشمندان به عنوان الگوی علم و زندگی برای جوانان سرزمین‌مان، برقرار ماندن هدایت‌ها و نشست‌هایی در این حوزه جهت تشویق مدرسین و دانشجویان، و غیره و غیره، همه اموراتی هستند که ما را بر آن داشت تا در جهت تحقق این اهداف، اقدام به تأسیس «دبیرخانه تدوین دانشنامه تاریخی پزشکی ایران و اسلام» نماییم.

از آنجایی که دستیابی به این اهداف بزرگ و بنیادین، نیازمند حمایت‌های مادی و معنوی است، به یاری خداوند متعال، باز چون گذشته، وجود پُرجود پزشکی فرهنگ دوست، و دانشمندی فاضل، جناب آقای دکتر جلال جلالی، باعث بر خیر و برکت شده، ما را یاری فرمودند تا بتوانیم ضمن احداث یک دبیرخانه، با هدف احیای میراث پزشکی دوره اسلامی و همچنین تدوین یک دانشنامه تاریخی پزشکی، کتاب ستم که دست کم در ۱۰ جلد خواهد بود، این طرح علمی و فرهنگی را سامان داده، پیش ببریم.

کتاب حاضر تلاشی است برای نشان دادن خواص داروهای حیوانی که در درمان امروز جامعه پزشکی مغفول مانده است. هرچند گردآورندگان این مجموعه‌ها در صحت و سقم اطلاعات مندرج در آن هیچ نظری ندارند، صرفاً از منظر تاریخ علم بدان می‌نگرند. چرا که با گسترش و پیشرفت دانش پزشکی، بسیاری از این نظریه‌ها یا رد شده‌اند، یا تأیید علمی و از آن دارو ساخته شده است. اما چه بسا هزاران نظریه در داخل کتب خطی هنوز مغفول مانده و جای بحث و تحقیق و آزمایش دارد.

دبیرخانه دایمی تدوین

دانشنامه تاریخی پزشکی ایران و اسلام